

Przedruk tak w całości
jak i w całości wskazany

Pod Prezyszem Opinii Publicznej

W. 1. Wrocław 1. I. 84.

NSZZ "Solidarność" Biuro Organizacyjne Nauczycieli Dolnego Śląska

XXXXXXXXXXXXXXXXX OCULTUM FIAT MANIFESTUM ET VICE VERSA XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

TEMAT: CENZURA A KULTURA

Lekcja 1 "Uwaga, cenzura! Nigdy więcej!"

Prof. Jan Szczepeński przed kilku miesiącami na komisji sejmowej stwierdził: "Opublikowanie przez zbiegłego cenzora zapisów cenzury wywołało szok w środowiskach naukowych i poczucie zawstyżenia tym systemem kontroli nad publikacjami".

Udostępnione nam dokumenty stanowiące wrywkowy, ale reprezentatywny wybór dokumentów Głównego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk z okresu od lutego 1974 do lutego 1977 roku. Będziemy je drukować. Zlektury całości zbiorów wyłania się obraz przerażający. Posiadane przez nas materiały można podzielić na trzy zasadnicze kategorie. Dziś publikujemy pierwszą, którą stanowią wytyczne i instrukcje dla cenzorów, określające z pedantyczną drobiazgowością nie tylko rodzaj i zakres informacji, jakich nie należy rozpowszechniać poprzez środki masowego przekazu, ale również typy informacji, jakie należy lansować i popierać.....

.. "(...) należy eliminować informacje o bezpośrednim zagrożeniu życia i zdrowia ludzi spowodowane przez przemysł i środki chemiczne stosowane w rolnictwie" (...)

"Wszelkie publikacje przedstawiające uogólnione, aosłone dane liczbowe (...) a dotyczące stanu bezpieczeństwa i higieny pracy oraz chorób zawodowych należy wstrzymywać".

"Nie należy dopuszczać do publikacji w masowych środkach przekazu danych liczbowych obrazujących stan i wzrost alkoholizmu w skali całego kraju".

"Nie należy dopuszczać do publikacji żadnych informacji o sprzedaży przez Polskę mięsa do ZSR".

"Ze środków masowego przekazu należy eliminować informacje o licencjach nabywanych przez Polskę w krajach kapitalistycznych.

"Należy eliminować wszelkie materiały krytyczne na temat stosunków wyznaniowych w krajach obozu socjalistycznego" /.../

"Nie należy zwalniać żadnych materiałów na temat źródeł i sposobów finansowania działalności ORMO".

"Nie należy dopuszczać do publikacji żadnych informacji i wzmianek o nieodbieraniu przez punkty skupu od rolników i bez opasowych bydła i trzody chlewnej".

"Nie należy podawać informacji o wielkości spożycia kawy w skali rocznej i kraju celem uniemożliwienia ujawnienia wielkości reeksportu kawy".

"Nie należy dopuszczać do ewentualnej krytyki podjętych decyzji płacowych bądź prowadzonej obecnie polityki socjalnej".

"... Nie należy dopuszczać do żadnych polemik z materiałami opublikowanymi na łamach "Trybuny Ludu" i "Nowych Drog".

"Nie należy dopuszczać do druku żadnej informacji na temat afery Łapówkar-
skiej w Sandomierzu".

...Podobne cytaty można by mnożyć, dodając do nich bieżące wytyczne w spra-
wach szczegółowych, zawarte w poszczególnych "Informacjach cenzorskich"
/dotyczą one spraw tak rozmaitych, jak problem łączenia rodzin, sprawa
Katynia, film Wajdy "Ziemia Obiecana", zaopatrzenie rynku, kabaret "Pod Egidą",
obchody 200-lecia USA, a nawet - zaznaczenie lub nie zaznaczenie czerwonym
drukem określonych dat w kalendarzu/.

Źródło: "Solidarność Leszczyńska" Nr 3 str. 1.

Lekcja 2 "Informator Gorzowski" wstrzymał cenzor Zaborowski" 1)
W momencie, kiedy sytuacja zaczęła stwarzać dobry klimat do pracy, znalazł
się kolejny przeszkadzacz w osobie cenzora gorzowskiego Ob. Zaborowskiego,
który wstrzymał druk "Solidarności Gorzowskiej" Nr 18 i następną, tłumacząc
to "wielkim prawem", jakie obowiązuje jego, lecz nie powinno obowiązywać
związków zawodowych. Porozumienia Gdańskie nie nawiązuje do dzienników ustaw
i praw wydawnictw, lecz wyraźnie wskazuje, że nie wolno utrudniać pracy
nowo powstałym związkom zawodowym. Prostackie jest również tłumaczenie, iż
"posiadamy osobowość prawną i obowiązuje nas prawo". Jesteśmy organizacją
tworzącą się i pragnę przypomnieć ob. Zaborowskiemu, że MKZ jest to Między-
zakładowy Komitet Założycielski, a nie Komisja Regionalna.

Panie Zaborowski, należy nie tylko zmienić styl myślenia, lecz również
rozgraniczać pojęcia i sformułowania. Opór Pański jest bezcelowy, mało tego-
przeszkadza Pan w normalnym funkcjonowaniu MKZ-u, co jest naruszeniem
Porozumienia Gdańskiego. Wszystko wskazuje, że cenzor zaczął "odnowę", ale
od nowa w utwierdzeniu starych metod obalonych przez robotników z prawdzi-
wego zdarzenia, a nie grzybiórków, którzy od trzymania "i tylko trzymania"
łopaty dostają bąbli i oddisków.

"Solidarność Gorzowska" musi się ukazywać, bo taka jest potrzeba spo-
łeczna i nie pozwolimy, aby z naszego informatora robiono "Ziemię Gorzowską"
lub "Gazetę Lubuską".

CENZURA NAS NIE BĘDZIE OBOWIĄZYWAĆ

Redakcja

ODPOWIEDŹ NA DECYZJĘ CENZURY

W dniu 30.12.1980. o godz. 13.⁰⁰ decyzją załogi Drukarni Akcydensowej w
Gorzowie Wlkp. zrzeszonej w NSZZ "Solidarność", Komisja Zakładowa na czas
trwania druku "Solidarności Gorzowskiej" przekształciła się w Komitet
Strajkowy. Dzięki tej decyzji, możemy wydać kolejny numer naszego Informa-
tora. Dziękując załozce za dodatkowy trud i wysiłek, pragniemy poinformować
i uprzedzić wszystkich, którzy w przyszłości zechcą nam przeszkadzać w
naszej pracy, że zawsze spotkają się ze zdecydowaną odpawą. Uważamy, że
decyzja o wstrzymaniu druków materiałów związkowych jest kolejną prowo-
kacją czynników politycznych.

MKZ Gorzów Wlkp.

☛ E L E X

Wzrost Rady Ministrów

Premier Józef Piłkowski

W a r s z a w a

MKZ NSZZ "Solidarność" w Gorzowie Wlkp. informuje, że pracownik GUKPP i W
Oddział w Gorzowie Wlkp. wstrzymał bez podania powodów druk biuletynu
informacyjnego "Solidarność Gorzowska" będącego organem związkowym NSZZ
"Solidarność" na terenie woj. gorzowskiego. Nadmieniamy, że powyższy biuletyn
informacyjny jest pismem wewnątrz-związkowym.

W związku z powyższym prosimy p. Premiera o spowodowanie cofnięcia decyzji
pracownika GUKPP i W Oddział w Gorzowie Wlkp. o wstrzymaniu druku biuletynu.

Bezprawne wstrzymanie przez cenzora naszego wydawnictwa spowodowało obu-
rzenie członków związku, a zarazem doprowadziło do wzrostu napięcia spo-
łecznego. Rozdzielnik: 1. Adresat. 2. Sekretarz KC PZPR-Tadeusz Grabski.

3. I Sekr. KW PZPR-Ryszard Łabus. 4. Wojewoda gorzowski-St. Nowak. 5. s/a.

Źródło: "Solidarność gorzowska" Nr 18. str. 1 - z dn. 30. XII. 1980.

1) Drobnie - czysto stylistyczne korekty - pochodzą od redakcji "Pod pręgiem
opinii publicznej"

Lekcja 3 "Zwolniony zapis cenzury"

Po dłuższej przerwie wrócił na ekrany telewizorów i szpalaty czasopism Jan Pietrzak. Oto fragment jego wypowiedzi który, jak się zdaje, nie zdezaktualizował się mimo, że opublikowany został w "Życiu Warszawy" z 8-9.XI.1980:
... "ciagle rozkwitają nowe brednie, idiotyzmy, tepota. Naprawdę jest z czego wybierać. Niech mi tylko pozwolą grać na scenie z gazetą w rękę, tak jak to robił kiedyś u nas profesor K. Rudzki, to mi wystarczy...
Chodzi o to, żeby przygłupy nie były chronione. Jeżeli chuligan połamie ławkę w parku i gdy operatywny organ go nakryje, to poniesie koszt, natomiast gdy bezkarny cymbał doprowadzi gospodarke do ruiny- odchodzi do pracy naukowej albo do innej "dyplomacji" zabierając walizkę najwyższych odznaczeń. Święte słowa.

Źródło: "Co słychać" nr1(4) styczeń 81. Biul. Inform. Kom. Por. Zakł. Ziemi Zabkowickiej. NSZZ "Solidarność" a str.10.

Święte Słowa

Zza morza bzdur zasadniczych
Zza Himalajów nonsensu
Wracają słowa, które się liczą
Dopóki mamy głowy i serca
Dopóki w głowach myśli krążą
Nie zarażone pogardą
Jest święte słowo: wolność
Jest święte słowo: PRAWDA.
Gdy głupstwo sięgnie zenitu
Mózg stanie z głuchej niechęci
Zawsze w godzinie szczytu
Ktoś krzyknie: A jednak się k:
Pojęć odwiecznych jak naszan
Długo się nie da ukrywać
Jest święte słowo: DEMOKRACJA
Jest święte słowo: SPRAWIEDLI
Hej filomatów następcy
Hej filaretów prawnuki
"Zespolmy myśli w jedno ognisko
i w jedno ognisko duchy"
Choćby nam kiedyś wraże moce
Świat postawiły na głowie
Jest święte słowo: POLSKA
Jest święte słowo: CZŁOWIEK.

(Kabaret "Pod egidą" 1975 r.)

Lekcja 4 "Karol Marka o instytucji cenzury"

"Ustawa mówi o tym, że cenzura winna nie przeszkadzać badaniu prawd; zaś skłócona z konstytucją praktyka dowodzi, że nawet liberalniejsza tendencja w kontrolowaniu wypowiedzi publicznych uniemożliwia poszukiwania prawdy. Ustawa zaleca chronić cenzurze indywidualność pisarską, tymczasem praktyka ujednolica nie tylko prezentowane treści, ale i styl autorski. Oficjalnym kolorem staje się płaska, kompletna szarocia. Mądrością powszech- nie narzuconą jest mądrość rządu-omylna jak wszystkie inne mądrości-zaś od rządzonych oczekuje się tylko pokory. Każdy piszący jest a priori po- dejrzany-za samo myślenie odrębne od oficjalnego postulatowaną jedyną cnotą: jest lojalność; jeśli ta nie jest widoczna, poprzez cenzurę rząd realizuje p r a w o z e m s t y .

Tak więc relacja między cenzurą, a twórczością uwikłana jest w jed- noznaczneantynomie; piszącemu zaleca się pełną ufność wobec władzy-władza zaś odnosi się wobec niego z pełną nieufnością, piszący ma być skromny i potulny-władza z całą nieskromnością narzuca swój punkt widzenia jako jedynie słuszny. Jeśli prawo mówienia prawdy pozostawia się ewentualnie tylko błaznom nadwornym, twórczość oficjalna staje się często rzemieślnic; kaleka czy wręcz nikczemna, bez rozumu i charakteru".

"Gdyby państwo oparte na przymusie chciało być praworządne, to musi- ło by się samo znieść... właściwym radykalnym uzdrowieniem cenzury byłoby jej z n i e s i e n i e, jest to bowiem z ł a i n s t y t u c j a, a instytucje są potężniejsze od ludzi".

... "cenzura jest formą niewoli, walką światopoglądu opartego na pozorach przeciwki światopoglądowi opartemu na istocie rzeczy: cenzura ma cha- rakter wyłącznie negatywny".

/Fragmenty szkiców: "Debata nad wolnością prasy", 1842, "Uwagi dotyczące nowej prasac- kiej instrukcji o cenzurze" 1842/

Źródło: "Wolny Związkowiec" nr 27, str.5. z dn. 6.XII.1980. Biul. Informacji: NSZZ "Solidarność" Huta Katowice".

